

Duik
in taal!

[vlaams
ta·len·plat·form]
laat talen spreken

TAALTREKKERS

Een aanknopingspunt
voor effectieve taaldidactiek

NT2 / OKAN

lezen

© 2025 | Vlaams Talenplatform

contact@vlaamstalenplatform.be

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid.

Projectcoördinatie: dr. Charlotte Maekelberghe

Eindredactie en vormgeving: Rieneke Lammens, Graviteit (www.graviteit.be)

Werkten mee aan deze publicatie:

Dit referentiekader is gebaseerd op recent vakdidactisch onderzoek, waarbij met name de inspiratiegids *Wat werkt in leesonderwijs aan laaggeletterde anderstalige jongeren?* (2018), de praktijkgids *Sleutels voor effectief begrijpend lezen* (2019), de praktijkgids *Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten* (2021) en de inspiratiegids *Les in lezen* (2023) belangrijke inspiratiebronnen vormden.

Met dank aan:

Het leerkrachtenteam, om hun kennis en ervaring uit de praktijk te delen:

Tinneke De Bock

Charlien Lampo

Timothy Pareit

De leden van de stuurgroep, voor hun betrokkenheid en waardevolle advies:

Wouter Cambré (dep. O&V)

Kathleen Leemans (GO!)

Christel Op de Beeck (dep. O&V)

Sibylle Van Crombruggen (GO!)

Fauve Van den Berghe (dep. O&V)

Maarten Van Nieuwenhove (POV)

Loes Verheyen (Kath. Ondw. Vlaanderen)

Dilys Vyncke (GO!)

Gelieve deze publicatie te citeren als:

Vlaams Talenplatform. 2025. *Didactisch referentiekader leesvaardigheid OKAN/NT2*. Brussel: Vlaams Talenplatform.

Lezen

1. Werk aan voorbereidende leesvaardigheden en technisch lezen

Zet in op **mondelinge vaardigheden, fonemisch bewustzijn** en **klank-letter-koppelingen** om decodeervaardigheden in te oefenen en te automatiseren zodat leerlingen vlot en vloeiend leren lezen. Koppel die activiteiten ook systematisch aan lees- of luisterbegrip.

2. Lees in een betekenisvolle context

- Laat leerlingen een **gevarieerd aanbod** van motiverende en uitdagende teksten lezen, en bied waar nodig **ondersteuning** om rijkere teksten toegankelijk te maken voor iedereen.
- Formuleer een **concreet en zinvol leesdoel** dat leerlingen motiveert om de tekst te lezen, of laat hen zelf vragen formuleren waarop ze een antwoord kunnen zoeken.
- Maak een leestekst voor je leerlingen toegankelijk door met **visuele ondersteuning** hun **voorkennis te activeren**, of achtergrondkennis en woordenschat rond het onderwerp en leesdoel aan te reiken en in te oefenen.

3. Schenk aandacht aan relevante lees- en leerstrategieën

Merk je dat leerlingen moeilijkheden ondervinden om nieuwe of uitdagende tekstsoorten te lezen en interpreteren?

- Schenk dan via **modellering en begeleide inoefening** aandacht aan de selectie van relevante **leer- en leesstrategieën**.
- Focus op de strategieën die jouw leerlingen nog niet voldoende onder de knie hebben, maar wel nodig zijn om het **leesdoel** te bereiken.
- Zorg dat leerlingen weten **wanneer, hoe en waarom** ze leesstrategieën moeten toepassen: ze zijn een middel om een leesdoel te bereiken, maar geen doel op zich.
- Geef instructie over **tekststructuur** zodat leerlingen beter door de tekst kunnen navigeren

4. Ga in gesprek over teksten

- Begeleid je leerlingen voor, tijdens en na het lezen om tot een beter begrip van de tekst te komen. Stel daarbij vooral **open, authentieke vragen** die leerlingen aan het denken zetten over de tekst en die je toelaten om de tekst binnen een bredere context te plaatsen.
- Stimuleer ook **interactie tussen leerlingen** zodat elke leerling actief aan de slag gaat met de tekst. Voorzie hiervoor coöperatieve werkvormen waarbij elke leerling een eigen deeltaak heeft.
- Laat leerlingen actief aan de slag gaan met een tekst door **lees- en schrijfactiviteiten** te combineren en leerlingen te laten **praten** over wat ze gelezen hebben, of door hen **zelf vragen** te laten stellen over de tekst (bijvoorbeeld aan elkaar of aan de leerkracht)

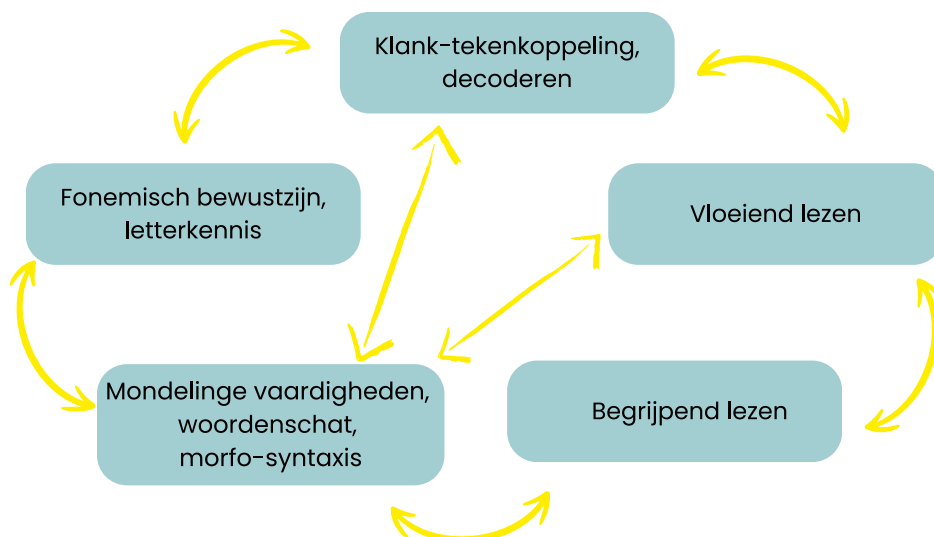

1. Werk aan voorbereidende leesvaardigheden en technisch lezen

Om van leerlingen goede lezers te maken, werk je aan meerdere taalvaardigheden tegelijkertijd. Figuur 1 illustreert verschillende componenten van leesvaardigheid en hoe die met elkaar samenhangen (Eskes 2022: 21). Hieronder worden de verschillende componenten uitgelicht. Vooral voor analfabete of anders-gealfabetiseerde leerlingen is het belangrijk om ook nog expliciet te focussen op technisch lezen.

- **Mondelinge vaardigheden**, woordenschatkennis en inzicht in de structuur van woorden en zinnen zijn belangrijke **basisvoorwaarden** voor leesvaardigheid.
- Kennis van **klanken (fonemisch bewustzijn) en letters** bereidt leerlingen voor op **technisch lezen**. Daarbij oefenen ze de klank-letterkoppeling in, decoderen ze woorden, zinnen en teksten, en leren ze correct en op tempo lezen (Tiebout et al. 2023: 7).
- **Vloeiend lezen** houdt in dat leerlingen tijdens het lezen ook aandacht hebben voor bijvoorbeeld leestekens, intonatie en pauzes.
- Tot slot is het belangrijk om al bij de start van leesinstructie rond **begrijpend lezen** (of luisteren) te werken, zodat leerlingen teksten leren begrijpen en interpreteren. Laat leerlingen bijvoorbeeld bij het leren lezen van zinnen ook afbeeldingen kiezen die passen bij de zin (bv. “de kat zit op de mat” vs. “de kat zit op het bed”). Dat kun je op termijn verder uitbreiden naar korte teksten

Figuur 1: Samenhang tussen verschillende leescomponenten (gebaseerd op Eskes 2022: 21)

Mondelinge vaardigheden,
woordenschat,
morfo-syntaxis

Aandachtspunten

- Inzetten op mondelinge vaardigheden is de **toegangspoort tot leesvaardigheid** (Trioën & Casteleyn 2018: 15). Deze vaardigheden bereiden leerlingen niet enkel voor op technisch lezen, maar ook op leesbegrip.
- Start bij analfabete of anders-gealfabetiseerde leerlingen met een korte, mondelinge fase waarin je focust op een **set van hoogfrequente (schooltaal)woorden** die later als referentiewoorden dienen om te werken rond fonemisch bewustzijn en technisch lezen. Denk aan woorden zoals *pen*, *gom*, *raam* en *map*.
- Bied nieuwe woorden aan binnen een **betekenisvolle context**, en ondersteun met afbeeldingen, voorwerpen, video's en/of gebaren.

Praktijktips

Woorden leren via fysiek handelen:

'Total Physical Response'

De leerkracht geeft een opdracht, zoals *Neem de pen*, *Ga zitten*, *Sta recht* en doet die opdracht ook voor. Daarna doen de leerlingen de opdracht samen na. In deze oefening hoeven leerlingen aanvankelijk nog niet zelf te spreken. Belangrijk is vooral dat leerlingen hier de link tussen de vorm en de betekenis van een nieuw woord leggen.

Woorden leren via TPRS ('Teaching Proficiency through Reading and Storytelling')

Leerlingen bouwen samen met de leerkracht een verhaal op. De leerkracht bepaalt op voorhand welke nieuwe woorden in de oefening aan bod moeten komen. Centraal in deze werkvorm staan visuele elementen en herhaling. Bij een illustratie van een meisje dat met de fiets naar school gaat, vraagt de leerkracht bijvoorbeeld: *Gaat het meisje met de fiets naar school?* (*ja!*), *Gaat het meisje met de bus naar school?* (*nee!*), *Gaat het meisje met de fiets of met de bus naar school?* (*met de fiets!*), *Hoe gaat het meisje naar school?* (*met de fiets!*).

Verder lezen

- In het **referentiekader woordenschat** maak je kennis met de didactische principes voor effectieve woordenschatinstructie.
- Lees meer tips over investeren in mondelinge taalvaardigheid in de inspiratiegids **Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten**.
- Op de **website van Lowan** vind je verschillende voorbeelden van **taaldenkgesprekken** voor Nederlandsetaalleerders.
- Werkvormen rond verstavaardigheid, begrijpend luisteren, luisterstrategieën en morfo-syntactische kennis vind je terug in de **praktijkgids** van Marit Trioën en Jordi Casteleyn.

Fonemisch bewustzijn,
letterkennis, klank- en
tekenkoppeling, decoderen

Aandachtspunten

- Fonemisch bewustzijn gaat over **kennis van klanken**. Leerlingen weten bijvoorbeeld dat de eerste klank van het woord raam een /r/ is. Het is belangrijk dat leerlingen die klanken meteen ook koppelen aan letterkennis. Die combinatie wordt ook de 'phonics-aanpak' genoemd (**Leerpunt**).
- Stel een **leerlijn van klanken** op waarrond je wil werken. Zo zijn **enkelvoudige klanken** (zoals de /o/ in bos) eenvoudiger dan tweeklanken als de <ui> in huis of tweetekensklanken (zoals <ng> in wang of <ie> in kies). Houd ook rekening met de **positie** van de klank in het woord. Zo hoor je de medeklinkers /p/, /t/ en /k/ beter aan het einde van een woord, terwijl /f/, /s/ en /m/ zowel aan het begin als aan het einde van een woord goed hoorbaar zijn. Oefen letters en klanken op termijn wel in verschillende posities.
- Werk met **korte herhalingsmomenten**. Modelleer hoe je een oefening aanpakt, en oefen daarna samen met je leerlingen tot ze zelfstandig aan de slag kunnen.
- Wissel oefeningen op fonemisch bewustzijn af met (voorlees)activiteiten die inzetten op **leesbegrip**.

Praktijktips

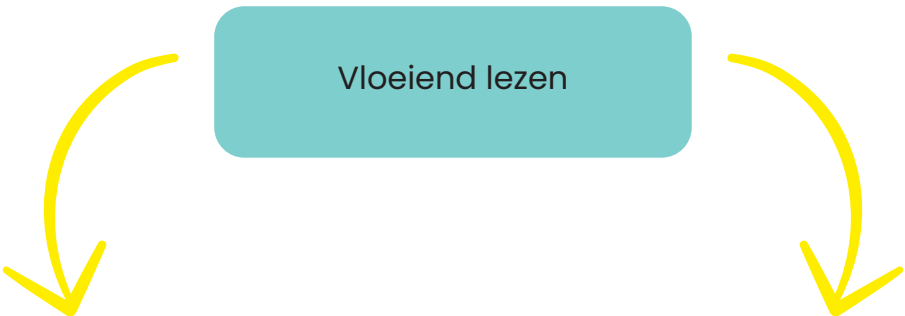
Oefenen op fonemisch bewustzijn

- **Articulatie en herkenning**: Leerlingen identificeren woorden met dezelfde begin-, midden- of eindklank, identificeren de begin- en eindklank in een woord, en geven aan of een klank al dan niet voorkomt in een woord.
- **Auditieve synthese**: Leerlingen voegen klanken samen tot een woord (bv. b-oo-m = boom).
- **Auditieve analyse**: Leerlingen delen woorden op in klanken (bv. boom = b-oo-m).
- **Auditieve manipulatie**: Leerlingen vervangen de begin- midden- of eindklank van een woord door een andere klank (bv. boom → boos) of verwijderen een klank (bv. boom → oom) om een nieuw woord te vormen.

Fonemisch bewustzijn inoefenen met namen

- Maak naamkaartjes voor elke leerling en laat leerlingen hun eigen naam zoeken, hun naam in een ander alfabet schrijven, ontdekken wie de langste en de kortste naam heeft, zoeken welke namen met dezelfde klank beginnen en proberen om hun naam in stukken te verdelen. Zo werk je aan het **algemene taalbewustzijn** van je leerlingen, aan **fonemisch bewustzijn** en aan **letterkennis**. (Gebaseerd op Trioen & Casteleyn 2018: 23)

Vloeiend lezen

Aandachtspunten

- Bij **vloeiend lezen** besteden we aandacht aan nauwkeurig lezen, lezen in een gepast leestempo met aandacht voor leestekens, in betekenisvolle woordgroepen lezen en natuurlijke pauzes en klemtonen leggen.
- Bij activiteiten die specifiek inzetten op leesvloeierendheid is het belangrijk dat leerlingen **vertrouwd zijn met zo goed als alle woorden en uitdrukkingen** in de tekst.
- Zet in op **herhaald lezen**, waarbij leerlingen dezelfde tekst (of korte passages uit een tekst) meerdere keren hardop of in stilte lezen. Voorzie voldoende individuele leestijd voor alle leerlingen.
- **Geef instructie** over hoe je omgaat met bijvoorbeeld leestekens en lange zinnen, hoe je met intonatie leest en hoe je het tempo bepaalt. Koppel die keuzes ook aan de inhoud van de tekst, zodat je tegelijk aan **tekstbegrip** werkt. Dat kan via modellering door de leerkracht of via tutoring. Schenk voor en tijdens het lezen aandacht aan de spelling, opbouw en betekenis van moeilijke woorden en aan moeilijke zinsconstructies.

Praktijktips

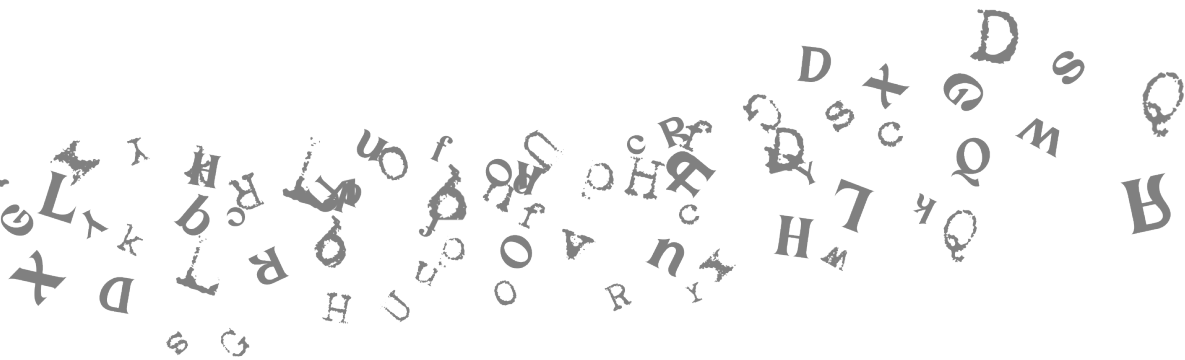
- **Tutorlezen** is een vorm van samenwerkend lezen waarbij een meer ervaren en vaardige lezer een tekst leest samen met een minder vaardige lezer. Op die manier wordt het **technisch lezen** één-op-één ingeoeft. Tutorlezen heeft een positief effect op vloeiend lezen, leesbegrip en leesmotivatie – zowel voor de *tutee* als de *tutor*. Lees [hier](#) meer over hoe je tutorlezen kunt organiseren.
- **Audiolezen/voorlezen**: Leerlingen luisteren naar een tekst (eventueel voorgelezen door de leerkracht) en volgen ondertussen mee met de geschreven tekst. Voorlezen zorgt ervoor dat leerlingen een klankbeeld kunnen koppelen aan geschreven woorden, en maakt een tekst bovendien toegankelijker voor leerlingen die nog niet voldoende taalvaardig zijn – mits er voldoende aandacht gaat naar klemtonen, pauzes en intonatie.
- **Voor-koor-door**: In deze werkvorm leest de leerkracht eerst een tekstfragment voor, daarna lezen leerlingen het fragment hardop samen met de leerkracht, en tot slot lezen leerlingen de tekst zelfstandig of in duo's hardop voor.
- **Duolezen**: Twee leerlingen lezen om de beurt een stukje tekst en verbeteren elkaar waar nodig.
- **Tempolezen**: Leerlingen lezen een stukje tekst en houden bij hoe lang het duurt om de tekst op een normaal leestempo te lezen. Daarna lezen ze de tekst een tweede keer en proberen ze hun eerste tijd te verbeteren.

Praktijktips

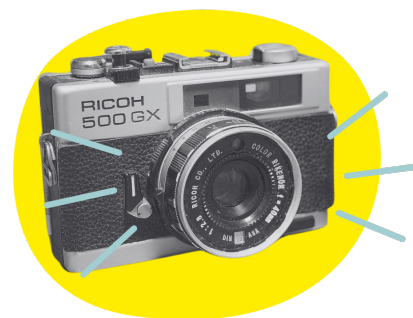
- **Wandellezen:** Leerlingen kiezen elk een tekst die ze een paar keer in stilte lezen. Daarna wandelen ze door de klas. Op signaal van de leerkracht lezen leerlingen hun tekst voor aan een medeleerling en geven ze elkaar **feedback**. Nadien koppelt de leerkracht niet alleen terug naar de peerfeedback, maar gaat die ook in op de inhoud van de teksten: wat zijn leerlingen te weten gekomen? (Hebbrecht & Vansteelandt 2023: 151)
- Leesdidactici raden aan om **beurtlezen te vermijden**, waarbij leerlingen klassikaal elk om beurt een stukje tekst hardop voorlezen. Beurtlezen kan onnodige **leesstress** veroorzaken bij leerlingen en zorgt er bovendien voor dat leerlingen minder aandacht hebben voor de inhoud van de tekst.

Verder lezen

- Op [deze website](#) van Stichting Lezen vind je een overzicht van werkvormen om te werken aan vloeiend lezen met begrip.
- Lees [hier](#) meer over Ralfi-lezen voor leerlingen die bijkomende ondersteuning nodig hebben. Deze [fiche](#) van Onderwijscentrum Brussel geeft toelichting bij Ralfi Light, een variant voor leerlingen die al verder gevorderd zijn.

2. Lees in een betekenisvolle context

2.1. Sta stil bij tekstselectie

In OKAN- en NT2-onderwijs wordt vaak gewerkt met vereenvoudigde teksten die aansluiten bij het taalniveau van leerlingen. Op die manier kun je bijvoorbeeld de leesteknik van leerlingen inoefenen. Tegelijk is het belangrijk om leerlingen voldoende uit te dagen en te prikkelen met een motiverende en gevarieerde selectie van rijke teksten. Het Centrum voor Taal en Onderwijs (2023: 1) schetst de verschillen tussen arme of verarmde teksten en rijke teksten:

Arme of verarmde tekst	Rijke tekst
● Vaak specifiek voor onderwijs geschreven	● Authentieke tekst
● Vereenvoudigde zinnen zonder verbindingswoorden	● Volwaardige zinnen met signaal- en verbindingswoorden
● Vaak eenvoudige woordenschat	● Uitdagende, minder frequente woordenschat en schrijftaal
● Vaak weinig opbouw of samenhang, veel losse zinnen	● Samenhang, opbouw, structuur
● Leidt vaak tot 'lezen om te lezen': inhoud prikkelt niet of minder	● Levenschte, herkenbare thema's ● Prikkelende inhoud: zet aan tot diep lezen, tot 'willen weten', tot actie ● Verruimt de leefwereld
● Gaat vaak over dingen die kinderen al weten, dus weinig nieuws of verrassends	● Gelaagde inhoud, pointe: vraagt denkwerk en interpretatie

Tabel 1: Arme vs. rijke teksten (CTO 2023: 1)

Met het oog op vervolgonderwijs is het zinvol om leerlingen aan de slag te laten gaan met teksten die ze in andere vakken zullen moeten lezen. Laat leerlingen dus bijvoorbeeld eerst een vereenvoudigde versie van die tekst lezen, gevolgd door de oorspronkelijke versie.

Stappenplan: een rijke tekst toegankelijk maken

Een rijke, authentieke tekst is vanzelfsprekend niet zomaar toegankelijk voor je leerlingen. Toch kun je enkele drempels wegnemen door hen verschillende vormen van ondersteuning aan te bieden. Het CLIL-onderwijs werkt bijvoorbeeld met vier principes: *shorten*, *supplement*, *simplify* en *shape* (Tanner 2013; Buyck et al. 2023):

1. **Shorten:** Focus in eerste instantie op woorden en zinsdelen die belangrijke informatie bevatten en laat overbodige informatie weg.
2. **Supplement:** Bied leerlingen op voorhand relevante achtergrondkennis en woordenschat aan. Doe eventueel aan *pre-teaching* door minder taalvaardige leerlingen een eenvoudige tekst over een gelijkaardig onderwerp op voorhand te laten lezen (bijvoorbeeld via www.nedbox.be), zodat ze al meer vertrouwd zijn met het onderwerp en de woordenschat die ermee samenhangt, of door hen eerst een vertaling van de tekst in hun thuistaal te laten lezen.
3. **Simplify:** Een tekst met te veel onbekende woorden en structuren kan het leesbegrip van leerlingen bemoeilijken. Vervang daarom laagfrequente of minder relevante woorden door een synoniem of omschrijving. Je kunt ook meervoudige zinnen opsplitsen in eenvoudige zinnen, maar probeer daarbij de structuurmarkeerders wel te behouden (bijvoorbeeld: *Hij was bang. Maar toch ging hij binnen.*). Splits lange samenstellingen eventueel op met een koppelteken (bijvoorbeeld: *ruiten-wisser.*).
4. **Shape:** Gebruik een lay-out die de inhoud van de tekst ondersteunt. Voeg visuele ondersteuning toe in de vorm van afbeeldingen, tussentitels en alinea's. Laat eventueel in de kantlijn ruimte waar leerlingen woordverklaringen kunnen noteren, of voeg zelf al een woordenlijstje toe aan de tekst.

In [dit leermiddel](#) op KlasCement zie je hoe een artikel van VRTNWS werd aangepast om het toegankelijker te maken voor OKAN-leerlingen.

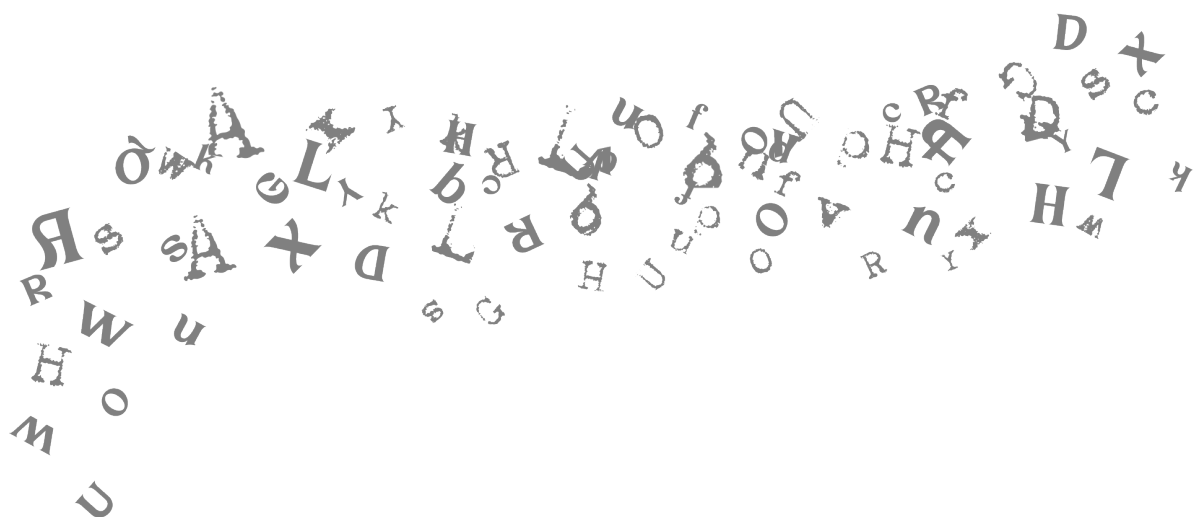
Praktijkvoorbeeld: werken met fictie en prentenboeken

De term 'functionaliteit' kan de indruk wekken dat leesteksten vooral informatief en nuttig moeten zijn. Toch creëren ook fictieteksten een rijke en betekenisvolle context om verder rond te werken. Abstracte thema's zoals liefde, democratie en migratie kunnen bij uitstek tastbaar gemaakt worden in een verhalende tekst. Afbeeldingen uit fictieboeken bieden extra visuele ondersteuning en laten je toe om samen met je leerlingen voorspellingen te maken over de inhoud van de tekst of om hen woordenschat aan te reiken.

Ook tekstloze prentenboeken bieden mogelijkheden voor een rijke leeservaring en extra taalstimulering. In het artikel '[De kracht van tekstloze prentenboeken in de OKAN-klas](#)' (vanaf pagina 28) gaan Jona Hebbrecht, Inge Umans, Iris Vansteelandt en Wenckje Jongstra in op de meerwaarde van prentenboeken voor Nederlandsetaalleerders en geven ze concrete tips om met tekstloze prentenboeken te werken.

Rijke en authentieke teksten: nuttige links

- In het project [Rijke teksten voor OKAN](#) ontwikkelde Wablieft 50 verhalen en gedichten voor OKAN-klassen. Bij elke tekst vind je een lesfiche. Neem zeker ook de [didactische handleiding](#) door, want daar kom je meer te weten over werken met rijke teksten in OKAN-onderwijs.
- Op de website www.rijketeksten.org kun je gericht rijke teksten zoeken op het niveau van jouw leerlingen.
- De [Wablieft-krant](#) biedt toegankelijke zakelijke teksten over actuele thema's.
- Op het betalende platform [Nieuwsbegrip](#) vind je teksten die inspelen op de actualiteit.
- [Nedbox](#) biedt heel wat zakelijke teksten en videomateriaal waarmee leerlingen zelfstandig hun Nederlands kunnen inoefenen.
- In [deze powerpointpresentatie](#) van het Centrum voor Taal en Onderwijs vind je meer informatie over differentiëren met rijke teksten.

2.2. Lees doelgericht

Een leesactiviteit is betekenisvol als leerlingen een tekst lezen met een **duidelijk leesdoel** voor ogen: dat maakt het noodzakelijk om de tekst te lezen, wat hen motiveert. Het is dan ook belangrijk om het leesdoel **op voorhand** te communiceren met je leerlingen, in plaats van de tekst pas na het lezen te koppelen aan een activiteit.

Praktijkvoorbeeld: leesdoelen

Leerlingen gaan aan de slag rond het thema **wonen**. Ze lezen verschillende teksten rond het thema: zo bouwen ze kennis en woordenschat op en komen ze in aanraking met diverse tekstsoorten en leesdoelen. De les start met een **klasgesprek**: *Waar woon jij nu? Wat vind je fijn aan je huis? Wat zou je willen veranderen?* De leerkracht introduceert een brede, overkoepelende vraag: *Wat maakt van een huis een thuis?* Tijdens de volgende lessen lezen leerlingen **verschillende teksten** die bij dit thema aansluiten, waaronder:

1. Een kort verhaal over een jongen die verhuisd is naar België. Leerlingen voorspellen op basis van de titel van het verhaal en enkele illustraties hoe het personage zich zou voelen. Tijdens het lezen achterhalen ze of hun voorspellingen klopten en komen ze te weten waarom de jongen zich zo voelt.
2. Een krantenartikel over de verkiezing van meest leefbare stad van Europa. Leerlingen denken na over de vraag: *Wat maakt een stad prettig om in te wonen?* Tijdens het lezen vullen ze een schema aan waarin ze noteren waarom Wenen verkozen werd tot meest leefbare stad van Europa.
3. Een zoekertje van Immoweb. Leerlingen krijgen op voorhand een of meer omschrijvingen van een gezin (bijvoorbeeld een ouder koppel, een vrouw met veel huisdieren, een gezin met drie kinderen). Ze lezen de zoekertjes met als doel te bepalen welk huis het best past bij welk gezin.

De lessenreeks eindigt met een groepsopdracht: leerlingen maken een poster over wat een woning of stad een fijne plek maakt om te wonen, met informatie en woordenschat die ze uit de teksten haalden.

Welke vragen stel ik bij een leestekst?

Er bestaat geen vaste formule van 'goede' vragen die je kunt stellen bij een tekst. Wel kun je rekening houden met een aantal zaken:

- Geef ook al vóór het lezen enkele prikkelende vragen mee met je leerlingen die inhaken op het onderwerp van de tekst, zoals *Hoe zal onze stad er volgens jou over 50 jaar uitzien?*, *Wat zou jouw ideale vakantiebestemming zijn?*. Je kunt hen ook vragen wat ze al weten over het onderwerp van de tekst of wat ze er graag over zouden willen te weten komen. Daarnaast kun je leerlingen voorspellingen laten maken over de inhoud op basis van de afbeeldingen en de titel van een tekst.
- Vermijd enkel vragen te stellen die leerlingen kunnen beantwoorden zonder de tekst echt te begrijpen, zoals *Hoe heet het buurmeisje van Anna?* of *Hoeveel broden kocht Ari bij de bakker?*.
- Hanteer een mix van vragen:
 - Gesloten vraagtypes die een goed begrip van de tekst vereisen: *Is deze uitspraak juist of fout?*, *Anna is boos op haar buurmeisje omdat ze te laat was.*
 - Topische vragen: *Wie? Wat? Wanneer? Waarom?*
 - Vragen waar geen één juist antwoord verwacht wordt: *Welke afbeelding past volgens jou het beste bij de tekst? Leg uit waarom.*
 - Vragen waarin leerlingen verder reflecteren over de inhoud van de tekst: *Begrijp je waarom Anna zo reageerde? Hoe zou jij reageren?*
 - Vragen waarmee leerlingen de inhoud van de tekst op een of andere manier verder verwerken: *Je bent op reis in Wenen en je schrijft een postkaartje naar je familie.*
- Naast vragen over de inhoud van de tekst, kun je ook vragen stellen die reflectie over het leesproces stimuleren. Vonden de leerlingen het een moeilijke of makkelijke tekst? Wat vonden ze moeilijk? Waren er woorden die ze niet begrepen? Hoe hebben ze dat aangepakt?

2.3. Bouw kennis en woordenschat op

Lezers doen een beroep op **verschillende soorten kennis** om een tekst te kunnen begrijpen, gaande van kennis over letters en de betekenis van woorden tot begrijpen hoe teksten opgebouwd zijn en achtergrondkennis over het onderwerp van de tekst (van Moort, Helder & van den Broeck 2022: 17).

Praktijkvoorbeeld: achtergrondkennis en woordenschat opbouwen

Leerlingen werken gedurende een langere periode rond het brede thema **wonen**. De leerkracht laat een gevarieerde selectie van teksten aan bod komen (zie het voorbeeld hierboven). Op die manier bouwen leerlingen een gezamenlijke achtergrondkennis op die ze stelselmatig uitbreiden.

Voor de start van de lessenreeks identificeert de leerkracht **kernbegrippen** rond het thema. Die woordenschatselectie is breed en omvat verschillende **deeldomeinen** (zoals soorten huizen, inrichting, stad versus platteland, materialen, openbare voorzieningen) en woordsoorten (zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden, werkwoorden, uitdrukkingen). De leerkracht creëert ook **kansen** waarop woordenschat die eerder aan bod kwam herhaald kan worden (bijvoorbeeld woordenschat rond transport bij het artikel over leefbare steden).

Voor het lezen selecteert de leerkracht woordenschat die belangrijk is om de tekst te kunnen begrijpen. Via verschillende werkvormen wordt **woordenschat- en achtergrondkennis** aan-gebracht:

- De leerkracht voorziet **visuele ondersteuning** door afbeeldingen of voorwerpen mee te brengen.
- De leerkracht laat leerlingen linken leggen naar hun **thuis taal**.
- Leerlingen bespreken afbeeldingen of stellingen in een klassikale discussie. De leerkracht vult een **woordspin** aan op bord.
- Leerlingen denken voor het lezen na over wat ze al weten over het onderwerp van de tekst. Dat kan bijvoorbeeld met een **KWL-schema**, dat leerlingen tijdens en na het lezen verder aanvullen.
- Leerlingen wisselen kennis uit via **coöperatieve werkvormen** zoals denken-delen-uitwisselen of de placematmethode. In deze **toolbox formatief evalueren** van de Karel de Grote Hogeschool vind je alvast meer inspiratie.
- Leerlingen krijgen een '**grafische advance organizer**' om ze vertrouwd te maken met de structuur van de tekst en de kernconcepten die erin aan bod komen. **Hier** vind je een aantal voorbeelden van advance organizers.

Verder lezen

- In de inspiratiegids **Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten** vind je een handig stappenplan om nieuwe woordenschat te introduceren.
- Ontdek meer over effectieve woordenschatinstructie in het **referentiekader woordenschat**.

3. Schenk aandacht aan relevante leer- en leesstrategieën

Een **leesstrategie** is een mentaal plan dat een lezer inzet om moeilijkheden aan te pakken. Vaardige lezers zetten, al dan niet bewust, **verschillende strategieën** in terwijl ze een tekst lezen. Voorbeelden van leesstrategieën zijn onder andere voorspellingen maken over de inhoud van de tekst, vragen stellen over de tekst die je leest, cruciale passages grondiger of langzamer lezen, de hoofdgedachte uit een tekst halen en verbanden leggen tussen wat je leest in de tekst en wat je al weet over het onderwerp (Coleman & Quigley 2021).

Praktijkvoorbeeld: leesstrategieën

Tijdens de lessenreeks over **wonen** oefenen leerlingen verschillende leesstrategieën in. Die worden geïntegreerd met andere vormen van ondersteuning, zoals aanvullend foto- en videomateriaal bij de tekst geven (zie 2.1), achtergrond- en woordenschatkennis activeren (zie 2.3) en rijke interactie over de tekst (zie 2.4). De leesstrategie is altijd gekoppeld aan een leesdoel en wordt dus niet geïsoleerd aangereikt of ingeoefend.

Via een activiteit zoals 'Ik zie, ik denk, ik vraag me af' (zie de **lesfiche** bij het verhaal **Honger** uit de reeks Rijke teksten voor OKAN) maken leerlingen **voorspellingen** over een verhaal dat ze lezen. Leerlingen krijgen vóór het lezen een illustratie te zien die past bij de inhoud van de tekst. Ze beschrijven wat ze zien (zonder al te interpreteren), wat ze denken (en welke voorspellingen ze zo maken over de tekst) en welke vragen de illustratie bij hen oproept. De leerkracht noteert kernwoorden uit de discussie aan het bord, waarop leerlingen de fiche verder aanvullen. Daarna leest de leerkracht de titel van het verhaal voor en koppelt ze terug naar de voorspellingen die de leerlingen maken.

Tijdens het lezen zet de leerkracht in op **strategieën op zinsniveau**. Ze leest een tekst hardop denkend voor en stelt tussendoor vragen die leerlingen aanzetten om **verbanden** te leggen tussen stukjes tekst (bijvoorbeeld logische verbanden, oorzaak-gevolg, de verwijzingen van voornaamwoorden ...).

Bij de activiteit rond zoekertjes op Immoweb modelleert de leerkracht eerst zelf hoe ze te werk gaat. Hardop denkend toont ze voor hoe ze met het **leesdoel** aan de slag gaat (een gezin matchen met de juiste woning), waar ze relevante informatie in het zoekertje denkt te vinden, en hoe ze die informatie koppelt aan de beschrijving van een gezin. Bij een volgend zoekertje maakt ze de oefening samen met de hele klas. Daarna gaan de leerlingen onder begeleiding in kleine groepjes aan de slag.

Bij de zakelijke teksten reikt de leerkracht **visuele samenvattingen** aan die leerlingen kunnen gebruiken om notities te nemen tijdens het lezen, zoals:

- Een venndiagram bij een tekst met een vergelijkingsstructuur
- Een tijdslijn bij een chronologische structuur

In dit **leermiddel** op KlasCement vind je een aantal blanco sjablonen die je kunt inzetten om rond verschillende tekststructuren te werken

Verder lezen

- Op de website **Sleutelen aan lezen** vind je een filmpje waarin een leerkracht uit het basisonderwijs strategieën modelleert tijdens een leesactiviteit. Je kunt er ook een kijkwijzer downloaden waarmee je je eigen klaspraktijk kunt evalueren.
- Op het platform van de **Iedereen Leest Academie** vind je verschillende voorbeeldfilmpjes waarin leerkrachten aan de slag gaan met verschillende principes van effectieve leesdidactiek.

4. Ga in gesprek over teksten

4.1. Praten over teksten

Onderzoek naar effectieve leesdidactiek toont aan dat interactie een **positieve invloed heeft op het tekstbegrip** van leerlingen (Gobyn et al. 2019), vooral bij zwakkere lezers (van Steensel & Houtveen 2020: 6). Het gaat daarbij zowel om interactie tussen leerkracht en leerling als tussen leerlingen onderling.

Interactie tussen
leerkracht en leerlingen

Aandachtspunten

- **Kwaliteit boven kwantiteit:** Onderzoek toont aan dat de kwaliteit van interactie een grotere impact heeft dan de tijd die je besteedt aan interactie over teksten (van Steensel & Houtveen 2020: 6). Het is dus belangrijk om aandacht te besteden aan de **manier waarop je een discussie vormgeeft** en aan de vragen die je stelt aan leerlingen.
- **Vertrek vanuit open, authentieke vragen:** Om verdiepend lezen te stimuleren, is het **effectiever om open vragen** – zoals waarom- en hoe-vragen – te stellen. Authentieke vragen sluiten aan bij het onderwerp van de tekst en het leesdoel, en geven aanleiding tot een discussie. Het zijn **vragen waarop de leerkracht niet noodzakelijk al een antwoord heeft** (bijvoorbeeld *Wat kun je doen als je gepest wordt?*).
- **Zet discussie in als middel, niet als doel:** Benut interactie over teksten als een middel om de tekst beter te begrijpen, verbanden te leggen en tot nieuwe inzichten te komen. Vragen beantwoorden is geen doel op zich.

Praktijktips

- **Geef tijd:** Geef leerlingen eerst **bedenktijd** voor ze een antwoord formuleren, en/of laat hen per twee overleggen over een antwoord voordat je hen klassikaal aan het woord laat. Als leerlingen een duo vormen met een andere leerling die dezelfde thuistaal heeft, kan dat overleg ook plaatsvinden in de **thuis taal**. Het klassikale antwoord wordt dan gegeven in het Nederlands.
- **Bied ondersteuning:** Geef leerlingen **hulpkaartjes** met sleutelwoorden waarop ze kunnen terugvallen als ze hun antwoord willen formuleren of voorzie visuele ondersteuning, waarbij leerlingen bijvoorbeeld aan de hand van afbeeldingen een respons kunnen geven. Aan taalzwakkere leerlingen kun je vragen om de afbeelding in een of meer woorden te omschrijven, terwijl meer taalvaardige leerlingen een volledige zin kunnen formuleren.

Verder lezen: online leertraject interactief voorlezen

Op de website van de Iedereen Leest Academie vind je een [online leertraject](#) rond interactief voorlezen. Hoewel het leertraject zich richt op het basisonderwijs, zijn de principes ook transferbaar naar voorlezen in het secundair onderwijs

Interactie tussen leerlingen onderling

```
graph TD; A[Interactie tussen leerlingen onderling] --> B[Aandachtspunten]; A --> C[Praktijktips];
```

Aandachtspunten

- **Formuleer een helder doel:** Zorg dat het duidelijk is wat je van je leerlingen verwacht en wat het doel is van de opdracht. Het is niet voldoende om leerlingen louter over de tekst te laten praten.
- **Activeer alle leerlingen:** Werk met **coöperatieve werkvormen** waarbij elke leerling een rol of deeltaak uitvoert (Okkinga & Van Gelderen 2022: 122). Zo creëer je een positieve wederzijdse afhankelijkheid tussen leerlingen.

Praktijktips

- Stimuleer interactie **voor het lezen** om de voorkennis van je leerlingen te activeren, bijvoorbeeld met werkvormen zoals [think-pair-share](#) of de [placematmethode](#).
- Stimuleer interactie **tijdens het lezen** via werkvormen zoals tutorlezen of theaterlezen (zie [Luik 1](#)). Deze werkvormen zijn vooral geschikt voor leerlingen die nog niet vloeiend genoeg lezen. Om leerlingen voor te bereiden op interactie na het lezen, kun je hen aanmoedigen om tijdens het lezen vragen te noteren die ze hebben bij de tekst.
- Stimuleer interactie **na het lezen** via coöperatieve werkvormen waarin leerlingen de inhoud van de tekst verder verwerken. Bij **heterogeen** samengestelde groepjes kunnen de taalsterkere leerlingen bijvoorbeeld notities nemen of minder vaardige lezers helpen bij begripsproblemen. Kies voor **homogeen** samengestelde groepjes als je sterkere lezers een meer uitdagende opdracht wil geven terwijl je als leerkracht de minder vaardige lezers begeleidt (Vanantwerpen et al. 2023: 13).

Praktijkvoorbeeld: interactie over teksten

Interactie over teksten kan ook op een **laagdrempelige** manier plaatsvinden, zonder dat leerlingen een open gesprek hoeven te voeren:

- Leerlingen krijgen een tekst waarin woorden zijn weggelaten die ze in principe zouden moeten kennen. Voor hun opdracht moeten ze **voorspellen welke woorden** het zouden kunnen zijn. Het kan om werkwoorden of zelfstandige naamwoorden gaan, maar evengoed kun je functiewoorden zoals voorzetsels en persoonlijke voornaamwoorden weglaten.
- Leerlingen krijgen elk een **andere versie** van dezelfde tekst. Ze zoeken de verschillen tussen de teksten door erover te praten.
- Leerlingen krijgen een tekst en verzinnen er zelf vragen bij. Ze geven hun tekst aan een andere groep leerlingen, die de vragen samen moeten beantwoorden. Deze activiteit werkt het best als je met een aantal **verschillende teksten** werkt.
- Leerlingen krijgen in groep een tekst. Ze verzinnen twee **nieuwe titels** voor de tekst. Die geven ze samen met de originele titel door aan een ander groepje, die moeten raden wat de originele titel was.

Verder lezen: praten over fictie en literatuur

Onderzoekster Marloes Schrijvers schreef een **ontwerphandleiding** om in de klas te praten over fictieteksten, om zo inzicht te krijgen in jezelf en in anderen. De lessenreeks is gericht op leerlingen uit het secundair onderwijs, maar kan ook aangepast worden voor (eerder gevorderde) leerlingen in OKAN. De handleiding vertrekt vanuit drie ontwerpregels:

1. Lees teksten waarin **maatschappelijk relevante thema's of dilemma's** aan bod komen, zoals teksten rond (on)rechtvaardigheid, vriendschap, grenzen, familierelaties, macht of conflict.
2. Ontwerp gespreksactiviteiten waarin leerlingen hun persoonlijke leeservaringen onderling kunnen uitwisselen (= **externe dialoog**).
3. Ontwerp activiteiten die leerlingen stimuleren om voor, tijdens en na het lezen te reflecteren over hun leeservaringen (= **interne dialoog**).

4.2. Schrijven over teksten

Naast praten over teksten heeft ook **schrijven over teksten** een positief effect op het leesbegrip van leerlingen (Graham & Hebert 2011). Schrijven stimuleert leerlingen namelijk om dieper na te denken over de tekst die ze gelezen hebben.

Geïntegreerde lees- en schrijfactiviteiten


```
graph TD; A[Geïntegreerde lees- en schrijfactiviteiten] --> B[Bij fictieteksten]; A --> C[Bij non-fictieteksten];
```

Bij fictieteksten

Beginners

- Laat leerlingen een beeld kiezen of tekenen dat volgens hen past bij het verhaal of bij een personage, en laat ze in een of meer woorden of in een zin motiveren waarom ze kozen voor dat beeld.
- Geef leerlingen emotiekaartjes (bijvoorbeeld *blij, boos, verdrietig*) en laat ze in een zin beschrijven hoe het hoofdpersonage zich voelt in een specifieke situatie.
- Vraag leerlingen om in een zin een toekomstdroom van het hoofdpersonage te verwoorden: wat zou die willen bereiken na de gebeurtenissen in het verhaal?
- Laat leerlingen een gedichtje schrijven volgens vaste regels, zoals een elfje.

Gevorderd

- Laat leerlingen een vriendenboekje invullen over een personage uit een verhaal (zie de [lesfiche](#) bij het verhaal 'Land zonder fiets' voor een sjabloon).
- Geef leerlingen enkele woorden uit een kort gedicht of een anekdote. Op basis van die woorden schrijven ze zelf een gedicht of anekdote. Ze vergelijken hun teksten en leggen het daarna naast het origineel.
- Laat leerlingen een vervolg of prequel op een verhaal schrijven, of daag hen uit een verhaal vanuit een ander perspectief herschrijven.
- Laat leerlingen een brief schrijven naar de auteur van of een personage uit een verhaal.

Bij non-fictieteksten

Beginners

- Laat leerlingen een of meer vragen noteren die ze hebben na het lezen.
- Laat leerlingen een formulier invullen.
- Laat leerlingen een (alternatieve) titel bedenken voor een tekst.
- Laat leerlingen een visuele samenvatting invullen die overeenstemt met de structuur van de tekst.
- Laat leerlingen een e-mail of whatsapp-berichtje lezen en schriftelijk beantwoorden.

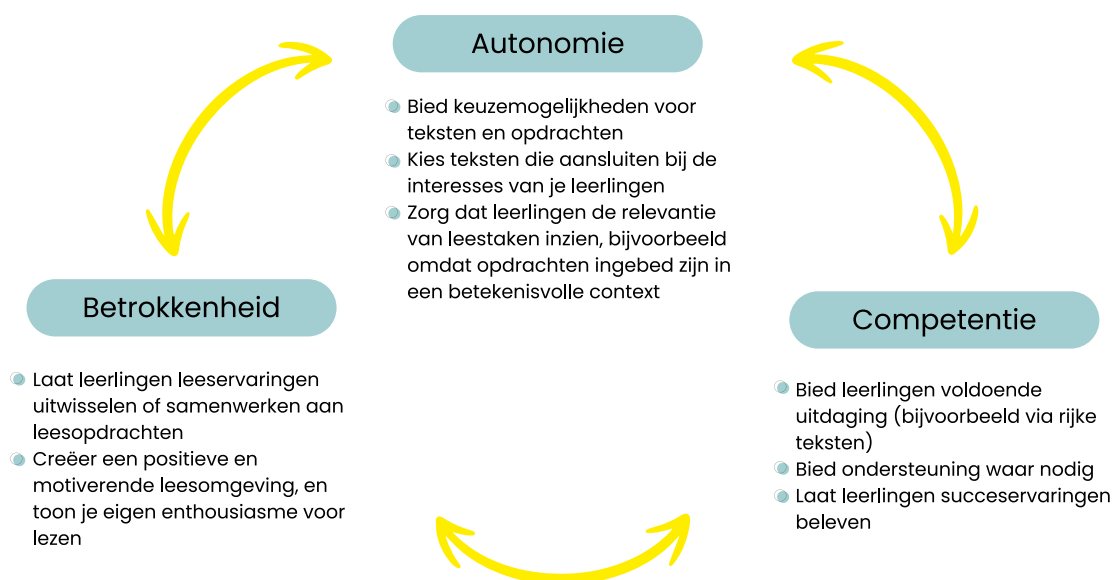
Gevorderd

- Laat leerlingen kernwoorden halen uit een tekst die ze gelezen hebben. Daarna herschrijven ze de tekst aan de hand van hun kernwoorden.
- Laat leerlingen een tekst als model lezen om daarna zelf een gelijkaardige tekst te schrijven – denk bijvoorbeeld aan een recept of instructies voor een spel.
- Laat leerlingen een infographic maken waarin ze de belangrijkste informatie uit een tekst samenvatten.
- Laat leerlingen een tekst herschrijven in een ander genre (bijvoorbeeld een dagboekfragment op basis van een krantenartikel – of omgekeerd: een krantenartikel op basis van een verhaal).
- Laat leerlingen een eigen mening formuleren over het onderwerp van de tekst.

5. Motivatie

Om op een effectieve manier aan leesvaardigheid te werken, is het belangrijk dat je leerlingen **gemotiveerd** zijn om te lezen. Leesmotivatie en leesvaardigheid hangen dan ook nauw samen: gemotiveerde lezers lezen vaker, wat hun leesvaardigheid verbetert, en vaardige lezers doen meer succeservaringen op, wat hun motivatie verder versterkt. Een belangrijke nuance daarbij is dat onderzoek bij beginnende en zwakkere lezers vooral een **effect van leesvaardigheid op leesmotivatie** aantoonst. Dat lijkt te suggereren dat inzetten op **leesplezier** vooral effect heeft als de leesvaardigheid van leerlingen voldoende ontwikkeld is (van Steensel 2021: 19).

Figuur 2: Basisingrediënten van motiverend leesonderwijs (gebaseerd op het ABC-model van Vansteenkiste & Soenens 2015)

Vrij lezen in de klas: wat werkt (niet)?

Vrij lezen of kwartierlezen is een activiteit die vooral in het basisonderwijs vaak wordt ingezet om de leesmotivatie van leerlingen aan te moedigen. Onderzoek naar de effecten van vrij lezen toont echter **wisselende resultaten**. Vooral voor zwakkere lezers zou vrij lezen net een averechts effect hebben, zeker wanneer het zonder enige vorm van begeleiding georganiseerd wordt – bijvoorbeeld wanneer leerlingen volledig zelfstandig moeten lezen.

Onderzoekers gingen na wat het effect was van drie mogelijke toevoegingen aan vrij lezen bij leerlingen uit het lager onderwijs:

- ☉ Toevoegingen waarbij leerlingen ondersteund worden bij hun **tekstkeuze**, zoals het boekenaanbod beperken tot een selectie van boeken die aansluiten bij het leesniveau en de interesses van de leerling, of boekgesprekken houden met een leerkracht of bibliotheek-medewerker met als doel een geschikt boek te kiezen.
- ☉ Toevoegingen waarbij leerlingen **verantwoording** afleggen over wat ze lezen, zoals korte testjes na het lezen van een boek of een leeslogboek bijhouden.
- ☉ Toevoegingen waarbij leerlingen in **interactie** gaan over wat ze lezen, bijvoorbeeld via boekgesprekken of bijkomende hulp of instructie van de leerkracht tijdens het lezen.

Daaruit bleek dat vrij lezen vooral effectiever wordt wanneer leerlingen **begeleiding krijgen bij hun tekstkeuze**. Vooral voor zwakkere lezers is het zinvol om binnen het bredere boekenaanbod een selectie te maken van boeken die aansluiten bij hun leesniveau. Zo beleeft de leerling meer succeservaringen, wat dan weer bijdraagt aan leesmotivatie.

Meer lezen? In [dit artikel](#) van Silvie Vanoosthuyze vind je meer tips rond **begeleid vrij lezen in het secundair onderwijs**.

Verder lezen: een schoolbreed leesbeleid

Gebruik de [leesscan](#) om het leesonderwijs op je school in kaart te brengen. Het handboek [Van leerlingen lezers maken](#) van Jona Hebbrecht en Iris Vansteelandt gaat dieper in op de kenmerken van een krachtige leesomgeving.

In [dit artikel](#) op de website van Iedereen Leest vind je meer informatie over een leesbeleid op school op poten zetten.

Op de website van de Iedereen Leest Academie vind je een [online leertraject](#) rond een motive-rende leesomgeving uitbouwen op je school.

Bronnen

Populariserende handboeken en praktijkgidsen

- Buyck, T., B. Deraedemaeker, L. Martens, C. Pacco, A. Schouterden, E. Simpelaere, H. Simpelaere & J. van Dessel. 2023. *Lesgeven in een andere taal? Zo pak je dat aan in de lagere school!* Gent: Owl Press.
- Coleman, R. & A. Quigley. 2021. *Improving literacy in secondary schools: Guidance report*. Londen: Education Endowment Foundation.
- Eskes, M. 2022. *Technisch lezen in een doorlopende lijn: Een praktisch handboek voor de basisschool*. Huizen: Pica.
- Gobyn, S., E. Merchie, E. De Bruyne, F. De Smedt, M. Schiepers, M. Vanbuel, P. Versteden, K. Van den Branden, P. Ghesquière & H. Van Keer. 2019. *Sleutels voor effectief begrijpend lezen: Inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*. Brussel: Vlor.
- Hebbrecht, J. & I. Vansteelandt. 2023. *Van leerlingen lezers maken: Handboek krachtig leesonderwijs*. Tielt: Lannoo.
- Centrum voor Taal en Onderwijs. 2023. *Differentiëren kan je leren: Op zoek naar uitdaging én begrip in leeslessen* [Powerpoint-presentatie]. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs, KU Leuven. <https://www.wablieft.be/sites/default/files/2023-12/Differenti%C3%ABren%20kan%20je%20leren%20CTO%20Leuven.pdf>.
- Schrijvers, M. 2019. *Ontwerphandleiding: inzicht in jezelf en anderen ontwikkelen in de literatuurlessen*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Tiebout, K., P. Verachtert, A. Geudens, K. Schraeyen, K. Bellens, H. Taelman, M. Trioen, J. Casteleyn, M. Simons & T.F.H. Smits. 2023. *Les in lezen: Inspiratiegids voor effectief leesonderwijs in het kleuter-, lager en secundair onderwijs*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Trioen, M., & J. Casteleyn. 2018. *Extra kansen voor nieuwkomers: Wat werkt in leesonderwijs aan laaggeletterde anderstalige jongeren? Een praktijkgids voor lesgevers*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Vanantwerpen, E., J. Petitjean, M. Sterckx & P. Versteden. 2023. *Aan de slag met rijke teksten in het (OK)AN-onderwijs*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs, KU Leuven. https://okan.wablieft.be/_files/ugd/cf2fa7_126a8b6c1207417683939c333d5042cb.pdf.
- Vansteenkiste, M. & B. Soenens. 2015. *Vitamines voor groei: ontwikkeling voeden vanuit de zelf-determinatie theorie*. Leuven: Acco.

Populariserende artikels

- Moort, M. van, A. Helder & P. van den Broeck. 2022. Werk aan het opbouwen van kennis. In A. A. M. Houtveen & R. van Steensel (red.), *De zeven pijlers van onderwijs in begrijpend lezen*. 15–37. Utrecht: Eburon (Stichting Lezen).
- Okkinga, M. & A. Van Gelderen. 2022. Discussiëren bij studerend lezen. In A.A.M. Houtveen & R. van Steensel (red.), *De zeven pijlers van onderwijs in begrijpend lezen*. 111–128. Utrecht: Eburon (Stichting Lezen).
- Steensel, R. van. 2021. Leesplezier is aan te leren: Een kort overzicht van lees-motivatietheorie en -onderzoek. *Les: Tijdschrift voor NT2 en taal in het onderwijs* 39(217). 18–21.
- Steensel, R. van & T. Houtveen. 2020. De vele kanten van leesbegrip. *Levende Talen Tijdschrift* 21(3). 3–12.
- Tanner, R. 2013. The 4S's of CLIL. *CLIL Magazine*. 6–7. Slough: Paragon Multimedia.

Literatuurstudies en meta-analyses

- Graham, S., & M. Hebert. 2011. Writing to read: A meta-analysis of the impact of writing and writing instruction on reading. *Harvard educational review* 81(4). 710–744. <https://doi.org/10.17763/haer.81.4.t2k0m13756113566>.
- Merke, S., L. Ganushchak & R. van Steensel. 2022. *Verrijkt vrij lezen: Een meta-analyse van de effecten van toevoegingen aan vrij lezen*. Amsterdam: Stichting Lezen.

27

TAALTREKKERS

Een aanknopingspunt
voor effectieve taaldidactiek

Vul je rugzak met inzichten rond **effectieve taaldidactiek**
en trek richting **kwaliteitsvol lesmateriaal**

© Vlaams Talenplatform 2025

Bij vragen, neem contact met ons op via:
contact@vlaamstalenplatform.be

VLIR

Ravensteingalerij 27, bus 6
1000 Brussel

[vlaams
ta·lən·plat·form]
laat talen spreken